

DOMOLJUB

ŠTEV. 8. MESEČNA PRILOGA »NOVICE V SLIKAH« LETO 42

V LJUBLJANI, DNE 20. FEBRUARJA 1929

Cena 36 Din za celo leto. Za inozemstvo 60 Din. Posamezna številka 1 Din. V inseratnem delu vsaka drobna vrstica ali nje prostor 10 Din. Izhaja vsako sredo. Spisi in dopisi naj se pošiljajo Uredništvu »Domoljub«, naročninam, reklamacije in inserati Upravištvu »Domoljub« v Ljubljani.

Potrebna je tudi kmetska zbornica

Preteklo nedeljo se je slovesno otvorilo v Ljubljani poslopje Delavske zbornice. Ob tej priliki se je naglašalo, koliko dobrega se je za delavstvo storilo baš pofom Delavske zbornice in kako so vsa delavska stremjenja našla v tej zbornici sredstvo, da se postavnim potom polagoma uresničuje. Prav tako so vse delavske osrednje organizacije, katerih namen je delavstvo duhovno in gmojno dvigniti ter mu v potrebi pomagati, našle v palači Delavske zbornice svoje ognjišče, svoj dom.

Ob tej priliki se nehote zopet spominjamo, kako je tudi kmetskemu stanu silno potrebna neka vrhovna, osrednja organizacija, ki bo na eni strani temeljito vedno sproti presoja gospodarsko in kulturno stanje našega kmeta, ki bo znala najti najbolj pekoče rane na kmetem gospodarstvu in bo znala najti tudi pota, da se te rane zdravijo z vztrajnostjo in po preudarjenem načrtu.

Ni ga trezno mislečega kmeta, ki ne bi bil prepričan, da je Kmetiska zbornica ona najvažnejša in najnujnejša težnja kmetskega stanu. Slovenec je n. pr. zračunal takozvani indeks cen v Sloveniji ter ga 9. t. m. objavil. Suhe številke, ki so pa za kmeta kakor glas vpijočega v puščavi.

Slovenec primerja sedanje cene poljedelskih in industrijskih proizvodov s cenami pred vojno. In ugotovil je naslednje: Cena denarja je od l. 1913 do danes enajstkrat višja. To se pravi: za 100 Din iz leta 1913 dobiš danes blizu 1100 Din (natančno 1096 Din). Cena poljedelskih proizvodov je postala od l. 1913 malo nad 11 krat višja (natančno: kar je takrat stalo 100 Din, stane danes 1110 Din). Torej se je njih cena približno tako dvignila kot pri denarju.

Medtem pa so se industrijski proizvodi od l. 1913 v ceni povišali skoro 18-kratno (natančno 1794).

Kaj se to pravi? To se pravi: kmet prodaja svoje pridelke približno za isto ceno kot pred vojno, dočim mora plačevati to, kar on potrebuje, za dve tretjini dražje kot pred vojno.

Če si ta cenovnik ogledamo bliže, tedaj vidimo, da so se izmed kmetijskih proizvodov najbolj podražila živila (jajca, mleko, surovo maslo itd.), ki so dosegla

številko 2033 (pred vojno 100), potem seno in slama 1800, fižol in krompir 1755, žito in moka 1376, dočim živina ni dosegla niti denarne višine in ima samo številko 977.

Na drugi strani pa vidimo, da se je n. pr. blago za obleko, ki ga kmet kupuje v veliki meri, podražilo od predvojne 31-kratno. To se pravi: kar je stalo pred vojno 100 Din, za to se mora sedaj šteti natančno 3092 Din.

In zakaj tako? Pač deloma zato, ker so sirovine za blago zelo drage, največ pa zato, ker so carinske tarife za blago zelo ugodne, dočim so n. pr. za živino neugodne.

Dalje so cene veliko tudi odvisne od kakovosti blaga. Če se n. pr. naši mlekarški izdelki ne morejo v inozemstvo tako visoko prodajati kot se n. pr. Danski, potem je temu kriva silno pomanjkljiva izobrazba našega kmeta o mlekarstvu. Isto velja za vino, za sadje- tudi za živino itd.

Torej povsod vidimo: kmet je zadaj za drugimi stanovi zato, ker nima še tiste vrhovne organizacije, kot jo imajo delavci v Delavski zbornici in ki bi ob vsaki važni priliki zastopala kmetski stan, ki bi ob trgovskih pogajanjih z drugimi državami dajala dragocene nasvete in potrebno gradivo ter opozarjala na škodo, ki jo lahko utrpí kmet z neugodno trg. pogodbo, na drugi strani pa bi po načrtu vzela v roke strokovno izobrazbo našega kmeta, ki je pravitako potrebna za dobro letino na polju in v hlevu kot dež in sonce.

Hvala Bogu, da se sedaj vsaj obo naši oblastni samoupravi trudita izpolniti to vrzel in po svojih močeh nadomestiti Kmetisko zbornico, vendar pa se moramo zavedati, da je oblastna samouprava namenjena vsem slojem, tudi delavskemu in obrtnemu in da jima torej ni mogoče tako zelo vse svoje delo osredotočiti okrog kmetskega napredka, kot bi mogla in morala to storiti Kmetiska zbornica.

Kmetje pa se morajo zavedati, da bodo Kmetisko zbornico tem preje dosegli, čim bolj se bodo pečali s to mislijo, čim splošnejša in vztrajnejša bo postala ta njihova želja. Sedanja vlada, katere namen je čim bolj dvigniti produktivnost posamez-

nih stanov, bo gotovo tem preje vpoštevala to nujno potrebo kmetskega stanu, če bo videla, kako je ta želja postala splošna in nujna.

Novice iz Belgrada.

Občinski zakon.

Kralj je podpisal ukaz o spremembah in dopolnitvah zakona o občinah. V smislu tega ukaza je odslej spojitve občin, odcepitve posameznih delov od občin itd. odvisna od odredbe notranjega ministra in pristanka predsednika vlade. Voljoni občinski kakor tudi vaški odbori se uklinjajo in nadomestijo z imenovanimi občinskimi, oziroma vaškimi odbori. Kraljevi ukaz tudi določa sestavo uprave mesta Belgrada, Zagreba in Ljubljane.

Gospodarski svet.

Mnogo se je že govorilo in pisalo o potrebi takozvanega gospodarskega sveta, v katerem naj bi strokovnjaki dajali vladi gospodarska navodila. Gospodarski svet, kakor se je nameraval ustanoviti, bi bil prav za prav nekaj parlament, katerega pa sedanji začasni državni položaj odklanja. Zato se merodajni krogi ukvarjajo z mislijo, da bi se zaenkrat pri posameznih gospodarskih ministrstvih (finace, carina, železnice, kmetijstvo) ustanovili nekaki gospodarski sosveti.

Zakon o vrhovni upravi.

V kratkem bo izdan zakon o vrhovni upravi, ki je v naši državi najpotrebnejši. Zakaj baš radi slabe uprave je bilo v državi toliko kriz, pritožb in nezadovoljstva od vseh strani. Po tem zakonu bodo dobili veliki župani in okrajni glavarji mnogo več pravic, ki so bile dosedaj pridržane ministrstvom. Na ta način bo izvedena dekoncentracija uprave.

Vrhovni zakonodajni svet.

ki bo nekako nadomeščal zakonodajni odbor bivše narodne skupščine in ki se bo pečal z urejevanjem novih zakonov, je imenovan. Od Slovencev so v njem dr. A. Gosar, vsuč. prof. dr. Milan Skrlj in drž. svetnik dr. Stefan Sagadin.

V VSAKO HISO »DOMOLJUB«!

Otvoritev Delavske zbornice.

Preteklo nedeljo je bila v Ljubljani slovesno otvorjena nova palača Delavske zbornice, kjer so našle svoj dom ne samo zbornica sama in njeni uradi, temveč tudi vse osrednje delavske organizacije, delavska knjižnica, delavska kuhinja, izseljeniški komisariat, delavsko zavetišče itd.

Ob otvoritvi je prvi spregovoril zbornični predsednik Melhijor Čobal, nato je bilo prebrano priručno pismo knezoškofa dr. A. B. Jegliča, ki se glasi:

»Zborovalcem v Delavski zbornici! Današnjega Vašega dne se tudi podpisani srčno veselim. Prav iz srca čestitam spoštovanemu delavskemu stanu za ta napredek, za to veliko pridobitev. Sedaj boste lažje proučevali delavsko vprašanje, lažje spoznali njegove naravne pravice, lažje dosegali korake v njihovo doseg, pa tudi lažje uravnavali vse sklepe tako, da bodo v soglasju s naravnimi pravicami drugih stanov. — Pozdrav in blagoslov!

Dr. Anton Bonaventura Jeglič, škof.

To krasno pismo, ki je napravilo na navzoče delavstvo najrazličnejših svetovnih naziranj nepopisno globok vtis, je bilo sprejeto z velikim navdušenjem.

Nato je tajnik Delavske zbornice g. Filip Uratnik podal izčrpno poročilo o dosežanjih delu zbornice.

Zastopnik socialnega ministrstva g. dr. Tujković je pozdravil zborovalce v imenu ministra za socialno politiko ter povdaril, da je namen vlade ne samo dosežanje socialno politiko o državi obdržati temveč jo celo razširiti. Država da je zlasti interesirana na tem, da doseže delavstvo čim popolnejši kulturni in gospodarski razvoj.

Zlasti važne za delavstvo pa so bile besede velikega župana dr. Vodopivca, ki je povdaril, da je delavstvo baš s svojo organizacijo (kmetje, poslušatelji) doseglo z Delavsko zbornico uspehe, o katerih pred 20 leti niti sanjati ni moglo. Veliki župan je podčrtal, da so želje nekaterih posameznikov, zmanjšati težko pridobljene socialne uspehe, pač samo želje, pa prav nič več. To odločno izjavo velikega župana je delavstvo vzelo z velikim zadoščenjem v vednost.

Nato so še govorili mestni župan ljubljanski dr. Puc, tajnik trgovske zbornice

K A J J E N O V E G A

d Velika slavnost v proslavo zlato-mašniškega jubileja papeža Pija XI., ki stoji v sedanjih dneh v ospredju svetovnih dogodkov, se je vršila preteklo nedeljo v ljubljanskem Unionu. Prireditve so se udeležili poleg cerkvenih dostojanstvenikov še veliki župan dr. Vodopivec, divizijski general Nedič, oblastni komisar dr. Natlačen, rektor univerze dr. Vidmar, mestni župan dr. Puc in drugi. Igrala je godba Dravske divizije Povsod Boga in papeževo himno, pelo se je nekaj izbranih pesmi, vseuč. prof. dr. Rožman pa je imel sijajno skloptično predavanje o papežu, ki je napravilo na vse navzoče najgloblji vtis.

d Belgrajski katoličani so v nedeljo, 17. februarja, na slovesen način proslavili 50letnico mašništva in sedemletnico vladanja papeža Pija XI. Dopoldne je bila slovesna služba božja, popoldne pa v župnijski dvorani akademija.

d Napredovanje jugoslovanske trgovinske mornarice. Tonaža naše trgovinske mornarice znaša že pol milijona ton. Gradi pa se na novo še več parnikov do 10.000 tonaže.

d V hiralnico bo spremenil križanski red del svoje graščine v Metliki. Ta hiralnica bo v prvi vrsti namenjena onemoglim iz Belekrajine, prišla pa bo v poštev tudi za oslabele iz drugih slovenskih krajev.

d Za župana v Ljubljani je imenovan dr. Dinko Puc, za podžupana pa inž. Dušan Serbec. Občinski svet je ostal isti kot prej, le namesto komunistov so imenovani novi odborniki. V občinski svet je bil imenovan tudi dr. A. Gosar.

d Za župana na Bledu je imenovan namesto dosedanjega dr. de Gleria g. Ivan Rus, posestnik.

d Kaj so naročili ljubljanskemu županu v Belgradu. Gosp. dr. Puc je izjavil sledeče: »Člani novega ljubljanskega občinskega sveta, predvsem pa župan, so zaupniki kralja in morajo kot taki razumeti svojo nalogo. Vlada je izrazila nado, da se bodo vsi člani novega občinskega sveta zavedali, da niso več odgovorni volivcem ali pa bivšim strankam, in da se bodo torej posvetili z vsemi silami gospodarskemu, kulturnemu in socialnemu delu v mestni občini. Z imenovanjem novega občinskega sveta si je hotela vlada zavarovati popolni vpliv in nadzorstvo nad delom in člani ob-

činske uprave v toliko, da bo mogla preprečiti vsako izrabljanje mest v občinskem svetu v politično propagandne svrhe in sabotiranje dela. Noče pa s tem kršiti ali zmanjšati občinske avtonomije, ki ostane tudi v bodoče nedotaknjena.«

d V poslopje bivše narodne skupštine je vlada namesnila urade, ki so zato izpraznili privatna stanovanja. S tem je vlada prihranila na leto 5 milijonov dinarjev.

d 70letnico je obhajal 12. februarja g. Matija Vidmar, posestnik, gostilničar in trgovec v Zrečah na Štajerskem. Odločen krščanski mož in zvest prijatelj našega časopisa. Bog ga živi še mnoga leta!

d Belgrajski papeški nuncij je ob prijliki podpisa sporazuma med Italijo in Vatikanom sprejemal častitke duhovščine, zastopnikov katoliških organizacij in diplomatskega zbora.

d Porotno zasedanje v Ljubljani je preloženo od 18. februarja na 11. marca.

d Oblastne davščine v L 1928. Ljubljanska oblast je prejela v letu 1928. sledeče zneske: od kinovstopnic 415.377-57, od gledal. vstopnic 148.132-28, od dobička družb 1.487.864-78, od plesnih prireditvev 510.250, od nočnega obiska 155.879-75, od motornih vozil 429.706, od premoža 1 milijon 228.575-22, od navadnega vina 5 milijonov 990.892-15, od finega vina 49.279-61, od piva 2.209.905-92, od žganja 2.787.813-22, od alkohola 10.703.479-75, skupaj torej 26 milijonov 117 tisoč 156 Din 25 para. Iz tega izkaza je razvidno, da tvori trošarina na alkoholne pijače glavni dohodek oblasti ne blagajne.

d Bivši narodni poslanci po poklicu. Bivša narodna skupščina je imela 315 poslancev. Od teh je bilo po poklicu 66 advokatov, 42 kmetov, 3 trgovci, 17 posestnikov, 25 srednješkolskih profesorjev, 15 časnika, 12 učiteljev, 18 zdravnikov, 21 državnih uradnikov, 15 duhovnikov, 11 privatnih uradnikov, 11 inženirjev, 5 sodnikov, 2 oficirja v pokoju, 3 obrtniki, 7 industrijcev, 4 zasebnikov, 1 stavbenik in 1 likarnar. Ministrstvo »na razpoloženju« je bilo 65.

d Jugoslovanske državne gozdove bodo na novo izmerili in je tozadevni načrt že izgotovljen.

d Pridelek sadja v Sloveniji ob srednje dobri letini znaša na leto 15.000 vagonov, in sicer 10.000 vagonov v mariborski

Zopet pr. majajo one

naše stare bolečine, kadar se vreme spremeni. Za ude, za glavo, za zobe, roke, noge, za celo telo, pri reumatičnih trganjih ter drugače je Felletier Elsaluid ono že 32 let preiskavano zaščitno sredstvo, pravi blagodar v hiši. Uporablja se na zunanji in znotraj. Dobiva se povsod. Poiskusna steklenica 6 Din dvojnega Din. Ako ga nimajo, naročite po pošti vsaj za 62 Din naravnost pri lekarnarju **Eugen V. Felletier**, Stubca Donja, Elsaltrg. 16, Hrvatska. A za Želodec: Elsal-kroglice 6 kroglice 12 Din.

dr. Windischer, zastopnik oblastne samouprave dr. Breclj ter centralni tajnik Delavskih zbornic iz Belgrada, Živko Topalović.

Zvečer se je vršil v dvorani Delavske zbornice koncert »Grafike« (pevskega društva tiskarjev), v ponedeljek se je vršila seja Delavske zbornice. Pri tej seji je poročal tajnik Uratnik: Zbornica ima sedaj dva doma, v Ljubljani in v Celju. Delavska zbornica je sodelovala pri izdelavi enotnega osnutka obrtnega reda, je podala za delavsko pogodbo z Nemčijo dragocenih po-

datkov, prav tako radi zaposlitve poljedelskih delavcev v Nemčiji, kamor bo šlo letos do 10.000 Prekmurcev. Ustanovile so se delavske kuhinje v Ljubljani, Celju, Vevčah, Sočanju; pripravlja se v Kranju. Začela se je propaganda za ustanavljanje delavskih podpornih fondov za starost, ustanovil se je zadružni odsek za razširjanje zadružne misli med delavstvom, ustanovilo se je več delavskih knjižnic. Nato je sprejet proračun Delavske zbornice z vsemi glasovi proti enemu (Makuc).

in 5000 vagonov v ljubljanski oblasti. Izvozili bi torej lahko 6000 vagonov sadja, pa ga je 2500 do 3000 vagonov.

d Spomenik Stjepanu Radiću. Tržaški »Piccolo« je nedavno poročal v dopisu iz Beograda zanimivo novico. Vlada je baje sklenila, da postavi v čast pokojnemu hrvaškemu voditelju Stjepanu Radiću v Zagrebu spomenik, in sicer na državne stroške.

d Niti najbolj stari Ljubljančani se ne spominjajo, da bi bila Ljubljanka in del Gruberjevega prekopa kdaj zmrznila, kot sta te dni. Led je debel do 30 cm.

d Kdaj je bil mraz še hujši kot letos. Leta 1863. Stari ljudje namreč pripovedujejo, da je tedaj celo Drava zamrznila in da so ljudje od Sv. Treh kraljev do Matijevega (24. februarja) vozili in hodili preko Drave.

d Začasno javno ogrevalnico je otvorila mestna občina ljubljanska na Dunajski cesti v bivših prostorih Borze dela. Posluje od 7 zjutraj do 8 zvečer. Vstop ima vsakdo. Istotako razdeljuje občina po raznih krajih mesta brezposelnim in potrebnim brezplačno čaj in kruh, in sicer dvakrat na dan, zjutraj od 8 do 10 in popoldne od 3 do 5.

d S hitrostjo 125 km je divjala te dni burja na Jadranskem morju.

d Težko delo so opravljali rudarji v strašnem mrazu zadnjih dni zlasti pri pranju premoga. Vse je bilo zamrznjeno. 46 kovačev in ključavničarjev je bilo v Trbovljah zaposlenih samo pri tajanju zamrznjenih cevi. Od vozičkov, napolnjenih s premogom, ki se je spral, je curljala voda, ki pa je sproti zmrzovala in se po tirih kopičila v ledene mase. Tirov ni bilo mogoče sproti čistiti. Vsi delavci so bili premraženi do kosti in mnogi so oboleli. Če mraz ne bi ponehal, bi morali razpošiljati neopran premog, tak kakor pride iz jame.

d Hrast, ki se je vsled mraza razklal. V Grižah pri Celju hodi vsak večer ob pol 9 neki naš naročnik ob gozdu domov s svojega dela. Neko noč v preteklem tednu začuje v neposredni bližini močan pok. Hitro se je podvzval domov. Drugi dan pa si je tisto mesto natačenje ogledal. In videl je v velikem hrastu dobro tri metre in dolgo in 1 cm široko razpoko, ki jo je povzročil mraz.

d Žrtev zmrzane Mure. Iz Murske Sobotice: Pretekli teden so našli na ledu Mure »kopinarjevo« nosilnico, ki je bila polna jaje in kur. Zraven nje je bil led udrt. Očividno je v njem utonil lastnik nosilnice. Hotel je gotovo iti preko zamrznjene Mure v Krapje. Žrtve še niso mogli izveči izpod ledu in so tudi še ne ve, kdo da je bil.

d Mraz in poledenela tla so povzročila neštete večje in manjše nesreče. Vsi oddelki ljubljanske bolnišnice so prenapolnjeni raznih ozebljencev, pa tudi drugih ponesrečencev. Dobrohotno postrežbo umirjenih sestra uživajo med drugimi akademiki slikar Fr. Zupan z zlomljeno desnico, »Slovenčev« urednik Čencić z zlomljeno levo roko in profesor Jarc, ki ima tudi zlomljeno nogo.

d Plazovi v Hrastniku. Posledice hude zime so že nastopile. V petek je sneg zasul

hišo pod »Skalo«. Probivalci so ušli skozi okna. V noči od petka na soboto je potegnila lavina na več mestih v Čeah. — Urši Verda pri Seršom je sneg zasul hlev in polomil streho. Pri mostu v Bobnu na Ravnah je sneg zasul potok in most. Pri kemični tovarni je zasuta ozka cesta med tovarno in pobočjem hriba. Več delavcev je nameravalo v nedeljo iti v Ljubljano na otvoritev delavske zbornice, a so se ustrašili, da ne bi v snegu ostali.

d Ko je šel na lov na lisice. Na debeli četrtki je odšel na lov na lisice Fr. Sivka, posestnikov sin iz St. Vida pri Grobelnem. Nazaj ga dolgo ni bilo in v bojazni, da se mu ni pripetilo kaj hudega, so ga šli iskat. Šele na pustno nedeljo ga je našel lovski nadzornik zmrznjenega v gozdu. Puška je bila prislonjena na smreko. Sivka pa je ležal zmrznjen v snegu. Truplo je bilo od silnega mraza že krhko in ko so mu hoteli sneti klobuk z glave, se je odtrgal s klobukom še šop las. Sivko je najbrže premagala lovska strast, da je v snegu in mrazu tako dolgo čakal, dokler ni zmrznil.

d Pet oseb isti dan zasul plaz. Ves pljuški okraj stoji pod silnim vtisom žalostne petih žrtev, ki so jih zasuli plazovi pri Sv. Trojici v Halozah. 15 letnega Ivana Foršariča je poslal oče v trafiko po tobak in vžigalice. Med potjo je nepričakovano zgrmel nad njim orjaški plaz in ga zasul. Ljudje so takoj šli na delo in pričeli odkopavati. Izpod snega pa so izkopali že mrtliča. Istega dne je posestnik iz občine Gruškovje Franc Trafela gnil napajat kravo. Pot ga je peljala mimo precej strme rebri. Naenkrat je pridrl plaz in pokopal pod seboj gospodarja in kravo. Drug posestnik iz iste občine se je istega dne vračal domov. Naslednjega jutra so ljudje opazili ogromen plaz, ki se je zavalil preko ceste. Pričeli so odkopavati sneg in pod njim našli mrtliča. Ravnotako sta našli smrt pod snegom dve posestnici iz Gruškovja. Eno je zasul plaz, ko je šla po vodo, drugo pa ko je kidala sneg; da bi napravila pot do studenca. Zadnje po dolgotrajnem iskanju še niso našli. Vse to se je zgodilo istega dne.

d Tudi posledica velikega mraza. V Subotici je počila plinska cev v širini 10 metrov. Več oseb je v bližnjih hišah, kamor je uhajal plin, umrlo na zastrupljenju. Policija je odredila, da se morajo stranke izseliti, dokler ne bo izvršena poprava.

d Pri 23 stopinj mraza se je kopal te dni v Zagrebu v ledeni Savi 21letni dijak Kristofor Zečević. Na poledeneli reki je telovadil, potem se pa še okopal v ledeni vodi. Zečević še ni bil nikdar bolan, tudi ni na lastni koži doslej še občutil prehlajenja.

d Mraz ponehuje. Ko pišemo te vrstice, mraz že v veliki meri ponehuje. Sneg, burja in zameti so povzročili velike ovire v prometu, ki ne bodo še tako hitro odstranjene. Zato so morala železniška ravnanstva zelo omejiti število vlakov. Vse prizadevanje železniškega ministrstva v preteklih dneh je šlo zlasti za tem, da pride v mesta in drugod dovolj kuriva in živil. V mnogih krajih so razne šole vsled mraza in pomanjkanja kuriva začasno zaprle. Mraz je napravil neprecenljivo škodo

tudi po mnogih podeželskih krajih: poginjali so prašiči, živina, zmrznili krompir; kaj bo s sadnim drevjem, nam bo povedala šele spomlad. Bog nas obvaruj še hujših nesreč!

d Belgrajski brzovlak je trčil blizu Zemunu ob pomožni vlak. Stirje vozovi pomoznega vlaka so zgoreli, lokomotivi sta razbiti in zelo sta poškodovana službeni in poštni vagon brzovlaka. 18 oseb je ranjenih, med temi samo en potnik, vsi ostali so železniški uslužbenci. Nesreče krivi prometni uslužbenci so bili takoj odpušteni. Med ranjenci je tudi Slovenec Roman Rajšat iz Ljubljane.

d Rešil trideset milijonov dinarjev. Ob priliki, ko sta trčila dva vlaka pri Batajnici, je rešil poštni uradnik Nakič iz Beograda ki je spremljal to pot poštni voz enega izmed vlakov, ki sta trčila, za 30 milijonov Din donarnih pošilk. Dasi sam ranjen, ni zapustil poštnega voza in je po katastrofi skrbno zbral vso razmetano pošto, predvsem denarna pisma. Zavedajoč se osebne odgovornosti, je vestni uradnik nato izročil dragoceni tovor na pristojnem mestu v Beogradu, nakar je šele šel in se pobrigal za rane, ki jih je je dobil pri nesreči.

d Zlatoporočenca Josip in Marija Čev iz Jelovega se zahvalujeta ob svoji zlati poroki dne 3. febr. vsem za vse čestitke, darove in obiske.

d V Dobropolju na Dolenjskem je umrl v starosti 82 let ondotni župnik, zlatomašnik in duhovni svetnik g. Andrej Ramovež. V Dobropoljah je služboval skoro 34 let. Odšel je k Bogu z nevenljivimi zaslugami za dušni in telesni blagor svojih faranov.

d V Kranju je umrl v 72. letu starosti g. Alojzij Korošec, oče vseučiliškega profesorja dr. Viktorja Korošca.

d Zdušilo se je 6 glav goveje živine in 3 prešiči kmetu Antonu Raf v Hošnici. Podrobneje poročilo glej med dopisi.

d Štirje otroci so zgoreli pri nekem požaru v belgrajskem predmestju.

d Zemlja jih je požrla. V Beli Crkvi v Vojvodini se je nedavno prigodila nenavadna nesreča, ki je zahtevala tri človeške žrtve. Pri kopanju vodnjaka se je naenkrat zemlja odprla in trije delavci so se pogreznili v globino, nakar jih je zemeljska plast zopet zasula, tako da je bila rešitev nemogoča. Zdaj koplje na licu mesta 200 delavcev, da najde trupla ponesrečenih.

d Žalostna usoda dveh mladoporočencev. Dne 11. t. m., na pustno nedeljo, sta se poročila v obmojni hrvatski vasi Vivodini Jože Frlan in Marija Hrestak iz Rakoveca. Z ženitovanske zabave na Vivodini so svatje odšli na Rakovec ter tam nadaljevali zabavo. V veseljem razpoloženju so se svatje v sredo zvečer razšli, na Rakovec pa sta ostala le mladoporočenca in domačini. Dne 14. t. m. pa so ju na njihovo stanovanju na Rakovec našli oba mrtva. Vzrok njune skupne smrti še ni pojasnjen. Oba novoporočenca sta zakurila peč in ju je najbrže usmrtil strupen plin, ki je uhajal iz tleče žerjave.

d Most med Zemunom in Beogradom. Gradbeni minister je izdal nalog, da se naredi načrt za zgradbo mostu med Beogra-

dom in Zemunom ob izlivu Save v Donavo. To bo eden največjih mostov na svetu.

d Pismo iz Francije. Merlebach, Mozela.
Ni je skoro fare v Sloveniji, ki ne bi imela zastopnika med tukajšnjimi Slovenci, katerih je v občinah Merlebach-Freyming z žunami in otroci nad 1000. Po še vedno prihajajo novi slovenski delavci, največ iz Belgije in severne Francije, ker so baje tu delavske in življenske prilike najugodnejše. V svoji sredi imamo lastnega slovenskega duhovnika, g. Antona Hafnerja, ki opravlja redno božjo službo v stari merlebaški župni cerkvi. Žal je ta zlasti zadnji čas slabo obiskana. Kriva temu je gotovo tudi letošnja huda zima, kakor je tu ljudje niso vaeni. Sreča je sicer komaj par centimetrov, vlada pa silen mraz, ki ga dela posebno še strupen veter, ki brije, da se ni prikazati na ulico. — Meseca januarja smo pokopali prav slovesno dva slovenska fanta, ki sta umrla v najlepših letih: Martina Bregar iz Skocijana pri Mokronogu, umrlega za jetiko, in Janeza Jaklič iz Vaupce vasi pri Dobriču na Dolenjskem, ki ga je pobrala v nekaj dneh zavrtna bolezen, koje vzrok še ni docela pojasnjen. — Zelo težko čakamo sklepa delavske pogodbe med Jugoslavijo in Francijo. Tako nekako tujce se čutimo brez pravice. Poljaki, ki imajo delovne razmere urejene, so v mnogih ozirih veliko na boljšem. — Slišati je, da nameravajo sem novi delavci iz Slovenije. Vedite, da so dobri časi tu minuli! Kdor ima doma kruh, četudi bolj črn, naj ga ne hodi sem iskat, ker bo neprijetno razočaran. Tudi ne spejema o premogokopne družbe začasno nobenih posameznih delavcev. Poljaki so delavsko potrebo popolnoma napolnili. — Se bomo ob priliki še oglasili.

Na smrt obsojena Slovenka Julka Kureš v Parizu — pomiloščena. Neko žensko društvo v Parizu je predložilo vsem kraljem lepote, ki so nedavno tekmovali v Parizu, za prvenstvo, prošnjo, naj bi posredovale pri predsedniku francoske republike za pomiloščenje na smrt obsojene Julke Kureš, ki je bila obdolžena umora neke deklice. Vse lepote so prošnjo odbile, razen ene, ki se je vendarle odločila in prosila predsedniku za življenje mlade obsojenke. Predsednik je nato podpisal odlok, s katerim se Julki Kureš oprosta smrtna kazen. K temu objavljajo pariski listi pismo neke gospe Matilde Viger, ki je poslala zagovorniku Julke Kurešev pismo, v katerem naproča odvetnika, naj bi izposloval, da bo ona obglavljena namesto onih dveh žensk, ki sta bili istočasno s Kurešev obsojeni na smrt, a nista bili pomiloščeni.

d Dekliški oder, III. zvezek, izide v kratkem. Ta zvezek bo posvečen proslavi Materinskega dne in prinese celo vrsto deklaracij in primernih iger za ta dan. Narodila sprejema: Slovenska orliška zveza v Ljubljani, Ljudski dom. Ker vsa naša družva proslave vsako leto Materinski dan, jim bo III. zvezek Dekliškega odra gotovo dobrodošel.

d Vzorec za sestavo prijave za pridobnino. Mnogo se je razpravljalo v časopisju in na raznih shodih, kako sestaviti prijavo za pridobnino po novem zakonu, pa vsa ta razmišljanja niso bila povsem jasna in za vsakega umljiva. Jugoslovanska knjižarna

PO DOMOVINI

IZ HOŠNICE PRI LAPORJU.

(Vsa živina in prešili so se zadušili.)

6 glav goveje živine, 3 svinje in 15 kokoši so je v noči od 12. na 13. t. m. zadušilo Antonu Rapu, posestnik v Hošnici. Omenjenemu je bolela ena krava na vratu z oteklinjo; svetovali so mu, naj segreje seseni zdrob in z njim ovije kravo okoli vrata. Vzame torej onega usodepolnega večera zdrob, ga segreje, vsuje v vrečo in z njo ovije kravo okoli vrata. Ni nevarnega sluteč zapre zidano obokan hlev in se poda k počitku. Nevečera je hotela, da je z ovitkom bila združena mala iskrica, ki je tlela in tlela tako dolgo, da je povzročila ogenj in dim, kateri je zdušil vso živino v hlevu. Obžalujemo nesrečo težko prizadetega in ga tolažimo v njegovem žalostnem položaju. Upomo, da se bodo naša usmiljena srca, katera bodo radevolje prispevala, da si prizadeji nabavi vsaj nekaj živine, katera je v gospodarstvu najino potrebna.

PREDVOJNO PODSTORŽICE.

(Naši vozniki in zima. — Divjačina.)

Dne 4. t. m. je umrl najstarejši človek v tsi, Jožef Perčič po domače Blažetovec, star 93 let. — Oetra zima tudi nam ne priznava. Vsak dan imamo 26. do, celo do 30° C mraza. Vlede hudega mraza je prišla razsajati bripa, radi katere je šolek pouk za nekaj časa prekinjen. Edino vozniki se veselo letošnje zime, ki hito vozit hlede in drva iz gozdov in ki že mnogo let niso sprevili toliko časa izpod Malega Grinoveca in Zaplate kot letos. Posebno živahno je pa na glavni cesti na hokraški dolini, kjer dneвно do 100 voznikov. Mraz troi divjačina po naših gozdovih, ker si izpod debele snovne odeje ne more izkucati hrane. Koliko jih bo postalo žrtev letošnje zime, bomo ugotovili spomladi, ko izgne sneg. Ljubljni ptičje skoro ni več videti; bojimo se, da jih je vrela zima. Zatekle pa so se velike jete divjih gosti in rac, ki so sem in tja sunele ob Kerkri na tih, dokler jih ne zmeči kak lovec in jim s vincom konča presegljevanje po tej narzi zemlji. Sicer je pa lovcem le v veselje, ker ugrizniti tiak ni kaj, ko so živeli tako sestrudane, da so jih same kofli.

SREDNJA VAS V BOHINJU.

(Zima in organizacija.)

N-še katol. prosv. društvo zelo dobro deluje. Na pustno nedeljo so fantje in dekleta vprizorili zmet 2 igr: »Oči odpravnikov« in »Rizrenen« ter soksepev »Kamnov kuplet«. Tako je društvo s svojo pošteno zabavo odvrnilo marsikoga od ponedelneva ponovitva in razganjanja, kar se v teh dneh tudi pri nas nekaj obližnega. — Kakor povedo, tudi pri nas obkram letošnje budo zimo, kakršno ne pomnijo niti Markošev oče v Srednji vasi, ki imajo že 90 let! Sicer pravijo Markošev oče, da je bila že enkrat tako huda zima, da je kazenje plovilo, a ta zima ni dolgo držala! Ljudje kurijo v kletih, da jim ne zamrzeta krompir in repi. Med otroci razsaja hrina; zno je šola zvrta zvenkrat do 19. febr. — Ustnovili smo družbo treznosti, v katero so se že vnelo 45 fantov in sicer: 22 iz Črešnčice, 16 iz Fušne, 5 iz Jereke in 2 iz Sred. vasi. To so zares funki ti fantje! — Skupnih naročnikov »Domoljub« imamo letos 179. V kratkem dobimo, kot se čuje, tudi telefon

je sedaj izdala praktičen vzorec za sestavo te prijave, po katerem bo vsakemu takoj jasno, kako naj to prijavo sestavi in kateri stroški so zakonito dopustni odbitki. Cena vzorca je Din 2.

d Breskve in marelice. Navodilo kako je vzgajamo in oskrbujejo. Priredil Martin Humeč, višji sadjarski nadzornik v Ljubljani. Založila Jugoslovanska knjižarna v Ljubljani. Cena Din 10. — Malokateri naših sadjarjev zna gojiti in pravilno ravnati z breskvijo in marelico, ki rodita izmed vseh naših sadnih plemen najplemenitejši sad. Knjiga je valed tega za naše sadjarje velike važnosti. Peča se v prvi vrsti z negovanjem in pridelovanjem breskve, v drugi vrsti pa z vzgajanjem marelice.

na pošto, v zadrugo in v župnišče. Stroški za napeljavo so preračunjeni na 13.000 Din. Vse to kaže, da gremo tudi Bohinjci s časom naprej!

SMARTNO OB DRETI.

(Hitra smrt, prireditel in zima.)

Dne 11. februarja je nenadoma, zadet od srečne kapi umrl Ivan Poznič, posestnik v Sv. J. št. 1. Zjutraj je vstal, zdrav, ob desetih je bil pa že na mrtvaškem odru. Kljub visoki starosti 79 let je bil še vedno čvrst in krepak, in tudi še gospodar na svojem posestvu. Zapršča žaloče otroke in ženo, a katero je živel nad 50 let v srečnem zakonu. — Takajšnje Prosv. društvo je dne 13. januarja priredilo igro štiridejanko »Stri in mladi«. Igralci so svoje vloge rešili prav dobro in tudi občinstvo se je pridobitve udeležilo v obilnem številu. Le škoda, da je dvorana v Zehlfjevem salonu za takšne vprizoritve veliko premajhna. Šolska mladina je pa nastopila 2 febr. z mladinsko igro: »Šivilja Klara«, ki se je naslednji dan 8. febr. povelila. Obisk je bil ob dneva zadovoljiv. — Kakor povedo, je tudi naš tukaj obdarila zima s precejšno množico snega in s budim razom, kakršnega že ni bilo več desetletij. Ljudstvo željno pričakuje toplega jara, ki bi ublažil ostri mraz, kateremu ne bi bilo konca.

BEGUNJE, GORENJSKO.

(Ploč so vlekli.)

Letošnji puat je zasluzil to ime. Vsi smo se najraje držali doma radi mraza. Popoldne pa smo gledali pisani spreved, ko so fantje vlekli ploč. Spredaj zastave, za temi po štiri sani s štirimi orpačkimi hledi, katerih vsak je meril v premeru nad 1 m. »Ploč« je bil bogato okrašen, z kar so posrbele dekleta. Pred gostilno Joževčev je prišlo do dražbe hlovdov; g. Gornj je ponudil največ in jih tudi kupil za 1000 Din. Fantje so mu ploč zapeljali še v Lence. Zvečer pa so fantje pripravili za vse vaške fante in dekleta večerjo. Saj denarja ni manjkalo. Kupili in zaklali so prašiče, kupili vina in vabili tudi meže in žene. Večer je potekel v splošno zadovoljnost pa tudi dostojno, kar služi v pohvalo onim, ki so imeli reč v rokah. Fantje so se spomnili tudi nekega bolnega tovariša, ki so mu na dom poslali 100 Din in liter vina. Povedati pa moram, da je stalo fante dosti truda, predno so take hlede spravili iz pod Begunjske v Begunje. Da se ceremonija s plohom hrani v spominu, so se dali fantje in dekleta pri plohu na več krajih slikati.

GROSUPLJE.

Tukajšnje prosvetno društvo je z otvoritvijo zimске sezone zopet pričelo z živahnim delovanjem. V januarju smo gostovali v Prosvetnem domu v Smarju z »Težkimi ribani«. Sporočiti pa moramo veselo novico, da si je društvo nabavilo lep in dober trielektronski radio-aparat v zabavo in za vzgojo svojih članov. Vabimo vse, kateri se zanimajo, da se udeležijo prodvajanja ob nedeljah po maši in po popoldne po krščanskem nauku v župnišče, kjer je montiran. Vabimo prav vse. Radio je namenjen vsem, katere veseli poslušanje ljubljanske in pa tudi ostalih radio-oddajnih postaj. Radio je namenjen vam in zato prosimo ter vabimo, da se jih zgledate za poslušanje čimveč, kar bo le vsakemu v korist. Obenem sporočamo, da otvorimo v nedeljo 24. t. m. nadaljevanje šivalnega tečaja, katerega smo morali valed pomanjkanja prostora lanske leto odložiti, leto pa se bo vršil v novi šoli. K šivalnemu tečaju vabimo vsa dekleta, ker jim je s tem omogočeno brezplačno učenje v šivanju in vezavi ter deloma krojenju, kar je vsaki gospodinjici posebno v današnjih časih neobhodno potrebno.

KAMNA GORICA.

(Prireditel.)

V 29. letu obstoja našega kat. prosvetnega društva se nam je vendar uresničil naš dolgoletni sen — postavili smo si svoj Dom. Do sedaj smo stanovali v treh hišah, čitalnica je bila zase ter smo se vedno selili iz ene hiše v drugo, tudi se nam je že zgodilo, da nismo vedeli, kam naj se veselimo. Za dramatične prireditve nam je žebjarska zadruga skoraj 20 let pustila, da smo

imeli oder v združnem skladišču. Orel je imel telovadnico v stari šoli, dobro smo občutili ta tešavni položaj in zavedali smo se, da moramo sgrajati lastni »Prosvetni dom«. Tri leta smo se morali truditi s kulukom in z denarnim vprašanjem. Končno smo v preteklem letu poprijeli vsi Kanonogoričani na celi črti. V dveh letih smo zbrali toliko, da smo krili polovico vseh stroškov; imeli bomo še težav, pa z združenimi močmi bomo vse premagali. Veliko nam pomagajo naši rojaki v tujini, kar bo ostalo v trajnem spominu tudi poznejšim rodovom. Na ta način smo napredovali tako daleč, da moremo v nedeljo dne 24. t. m. pop. ob 4 prirediti prosvetno akademijo, kjer bomo pokazali, kaj se bo vse gojilo v našem domu. Nastopili bodo vsi odseki: tamburaški zbor, dramatični odsek (uprizori na »Polovnem brduc, spisal dr. Jan. Krek, »Turški križ« 4. dejanje), pevski odsek in Orel. Vabimo vse prijatelje naše ideje, da se udeležite in da vidite naše delo.

RIBNICA.

(Krošnjarsko zadevo.)

Predno se krošnjari s suho roba razidemo po svetu, smo se sestali prednji teden na poziv združnega načelnika g. Škulja v trgu. Obravnava se za zadevo, ki so važne tudi za one, ki so bili zadržani priti na sestanek. G. Škulj nam je obrazložil novo trg. pogodbo z Avstrijo. Obranile so se nam pravice, kot smo jih dobili l. 1925. To vest smo sprejeli z velikim zadovoljstvom. Zdruga nam je oskrbela nemški prepa pogodbe v onih tednih, ki govorijo za našo obrt, ki jo bomo mirno lahko izvajali do leta 1931. Obravnali smo nato trg. pogodbo z Italijo, kjer nam je istotako pridobila pravico krošnjarija po onih pokrajinah, ki so od bivše Avstrije pripadle Italiji. Podrobneje smo se domenili, kako bomo spravili v tiri to pridobitev, ki je važna za sodrasko dolino. Slične pravice skušamo pridobiti tudi v Madžarski. Obravnali smo tudi novi hišni davek, ki bi krošnjarij-kmetovalce naj ne zadel. S polno zahvalo smo sprejeli poročilo g. Škulja, da je uspelo znatno znižati avtonomne naklade na naš davek. Na predlog g. Fr. Pahulje iz Bukovce se bo zadruga zanimala, da se novi obrtni red ne napravi nam v škodo, ki uživamo gotovo pravice iz šoleja. Sestanek je bil kljub silnemu mrazu in snegu prav dobro obiskani in je končno dal enodolno pristeno zahvalo g. Škulju za njegovo naravnost očetovsko skrb za trpina-krošnjarija.

IZ SODRAŽICE.

V ponedeljek, 11. t. m., sta v tukajšnji župni cerkvi obhajala zlato poroko g. Ivan Košmerj, posestnik iz Sodražice št. 17 in njegova žena Terezijska. Poročal ju je njun najmlajši sin Alojzij, kaplan pri Sv. Petru v Ljubljani. Kljub budemu urazu je potekla vsa jubilejna slovesnost v najlepšem razpoloženju tako v cerkvi kot v domači hiši. Številne navzoče svate je prevečala prijazna želja: Bog obrani zlato jubileja do skrajnih mej človeškega življenja in daj jima dokazati se biserno in zlatno poroko.

MEERBECK.

Društveno življenje pri nas je vedno zelo živo. V preteklem letu se je izdalo bolnim in invalidnim udom iz lastnih sredstev okoli 800 mark. Veliko so k temu pripomogli naši častni udje. Tudi v verskem življenju nismo zadnji; imamo večkrat službo božjo tudi v domačem jeziku. Pretekli mesec smo imeli zborovanja. Vse je bilo v najlepšem redu, kar se je izkazalo pri volitvi, ker so bili vsi stari odborniki izvoljeni soglasno. — Slovenskih časopisov (Gospodar in Domoljub) imamo 87 izvodov. Društvo sv. Barbare šteje 85 aktivnih in 16 častnih udov. Imamo tudi žensko društvo, Roženvenška bratovščina, ki šteje 120 članic. Kot predsednik obeh društev je gospod svetnik rektor Hagenkötter. Dasi je 14 km oddaljen od nas, vendar pride večkrat redno pa vsak mesec enkrat k nam. Obe društvi imata skupen mešani pevski zbor. — Decembra sta praznovala naš tovariš Franc Hubart in njegova soproga Emilija srebrno poroko. Na predvečer jima je čestitki pevski zbor s podoknic. 26. januarja sta istotako praznovala srebrno poroko tovariš Jožef Peterka in soproga

Za rejo alabotne in shujšane živine ter okrepitve breje živine in telet je potrebno in edino uspešno »TEŽAKOVO OLJE ZA ŽIVINO«, ki se dobi pri M. Težak-u, Zagreb, Gunduličeva 13.

Ivana, doma s Krtine pri Kamniku. Na predvečer jima je zaigrala godba katol. mladeniškega društva, naš pevski zbor pa je zapel par pesmic. In 27. januarja je praznoval srebrno poroko naš tovariš Janez Zlender in soproga. Na svečnico sta praznovala 25 letnico zakonskega stanu Franc Kladnik in soproga, doma iz Črno pri Prevaljah. Pri srebrni poroki tovariš Janeza Žuželj in soproga, doma iz Dola pri Hrastrniku, dne 4. febr., je zapela Roženvenška bratovščina pri sveti maši v domačem jeziku. Na 16. febr. sta praznovala srebrni jubilej tovariš Vld Slatner in soproga, nekdanji cerkovnik v Zagorju pri Planini. Vsi so naših vrst, vrli udje naših društev in bralci Slovenskega gospodarja ali Domoljuba. Želimo jima veliko sreče in veselja, doživeti v krogu svojih družin do zlatega jubileja in še dalje.

KARL MAY V SLOVENSČINI!

I. zvezek se dobi v Cirilovi knjižarni, Moribar

DOL PRI HRASTRNIKU.

V nedeljo, 10. febr., so okoliški kmečki fantje in dekleta v Društvenem domu z nenavadno lepim uspehom vprizorili narodno veselelo v 7 slikah: »Kmečka solbica. Kljub ostremu mrazu (do 20° C) in burji, je bila dvorana polna gledalcev celo iz sosednjih župnij, ki so z navdušenim ploskanjem izražali pohvalo igralcem in igri. Predstava je trajala 3 ure, pa se je še ljudem zdelo, da jo bilo vesele občutice prehitro konec. Snov je vzeta iz tukajšnjega kmečkega življenja in narodnih svatbenih običajev. Po teh in drugih virih je domaš kmečki fant Anton Bantun sestavil zanimivo igro, v katero so vpletene razne narodne pesmi, ki spadajo h kmečki občutici. Vmes pa še godci z narodnimi komadi in s svojimi šalami dopolnjujejo svatovsko razpoloženje. Ljudem je igra zelo dopadla in je skoraj soglasna sodba vseh gledalcev, da je bila najlepša izmed vseh, kar se jih je kdaj na Doli igralo. Še nekaj zaslužil posebne pohvale in priznanja: Po igri so se igralci nekaj časa skupaj s svojimi prijatelji in starši zabavali, pa brez plesa in norenja, čeprav je bila pustna nedelja, kar je za naše kraje nekaj izrednega. In še predno je bila policijska ura se je prireditev končala. Tako je pravil.

JEŽICA.

V zadnji številki smo poročali o občinskem proračunu za tekoče leto, v današnji pa se hočemo ozreti na računski zaključek za preteklo leto. Vsega denarnega prometa je bilo Din 330.033,38 in sicer dohodkov Din 192.509,91, izdatkov Din 188.153,47. Preostanek znaša tedaj 4.356,47 Din. Račun elektrike in vodovoda se vodita posebej in izkazujeta: vodovod 46.794,29 Din, to je samo za vodo in vodomerščino, elektrika 272.800 Din.

Kakor jo iz gornj. številki razvidno, je bil denarni promet za našo občino velik, lahko rečemo, da še nikoli, od čr obstoja občine, ni bil tolikšen. Glavni vir dohodkov so bile naklade od vina, žganja in piva, ki so znašale 124.087,60 Din, razne globe in plesna dovoljenja so znašale 7003,40 Din, občinski lov 10.000 Din, razni drugi dohodki so znašali 58.253,41 Din. Med izdatki zavzema največje mesto izdatek za elektrifikacijo, ki znaša 66 tisoč Din, to je vrnitev dolga in žarnice za javno razsvetljavo. Za šolo na Ježici in pri Sv. Petru 18.389 Din, ubožni sklad 11.335,50 Din, 9700 Din se je izdalo za popravilo občinskih potov, za napravo telefona kot prispevek k glavni napeljavi 10.000 Din, za poslovne stroške 12.500 Din, ter razni drugi manjši stroški, ki jih ne navajamo radi pomanjkanja prostora. V letu 1928. je občina plačala še ostali dolg, ki se je nanašal na elektriko, poleg tega ima na občino še v hranilnici naloženega 24.595,58 Din.

Silvovko, brinjevec, pelinovec, rum in hruševac

si lahko napravite z našimi esenci. Steklenica za napravo 4-5 l žganja stane samo Din 20.—, po pošti Din 32.—. Točno navodilo na vsaki steklenici. — Samo v drogeriji A. Kanc sinova, Ljubljana, Zidovska ul. 1

V vsakožhišo „Domoljuba“!

PO SVETU

Svobodni Vatikan.

Pogodba sprave med papežem in Italijo, ki se je najslavesneje podpisala v ponedeljek, 11. februarja, je napravila velikanski vtis po vsem svetu. Mnoge države, med njimi tudi Jugoslavija, so izrazile k sporazumu svoje častitke. Točno besedilo pogodbe še ni znano in tudi ne bo, dokler je končnoveljavno ne potrdi na eni strani sv. stolica, na drugi pa italijanski parlament. Časopisje hoče vedeti to in ono, merodajno pa bo šele uradno objavljeno besedilo. Vendar naj posnamemo nekatere zanimivosti.

Nova papeževa država.

Imenovala se bo »Vatikansko mesto« in bo dolga in široka kakih 5 km. K papeževi državi bodo spadala razna vatikanska poslopja z vrtovi, zemljišči, nekatere vile in cerkev sv. Petra. Tudi prekrasni Trg sv. Petra bo pod oblastjo Vatikanskega mesta, ostal bo pa pristopen prebivalstvu ter bo tu skrbela za red italijanska policijska oblast. V papeževi državi bo napravila italijanska vlada potrebne brzojavne, telefonske, poštno, sploh vse prometne zveze in poseben kolodvor. Ozemlje Vatikanskega mesta bodo ogradiili z visokim zidom in papeževa država se bo smatrala v vsakem primeru za nevtrarno in nedotakljivo. Neko časopisje ve poročati, da bo spadal pod papežev oblast tudi božjepotni obmorski kraj Loreto.

Razširjeni vpliv Cerkve.

Sporazum z Italijo izdatno pomnožuje vpliv katoliške cerkve na italijansko državo. Po sklenjenem dogovoru je italijanska vlada obvezana preprečiti vse, kar je v nasprotju s svetostjo Rima kot škofovskega sedeža papeža in središča katoliškega sveta. Rimska katoliška vera se smatra v Italiji za državno vero. Cerkveni prazniki se priznavajo. Urejena je duhovna pomoč v armadi, priznavajo se cerkvene kongregacije in svobodna uprava cerkvene imetje. Poroka se mora objaviti sicer še dalje tudi v občinskem uradu, vendar se cerkveni poroki — kar dosedaj ni bilo — priznava popolna veljavnost pred državno oblastjo. Verski pouk se razširi tudi na srednje šole. Priznavajo se nepolitične katoliške organizacije, v kolikor pod vodstvom duhovščine delujejo za razširjenje in uveljavljanje katoliških načel. Vsekakor velike pridobitve na verskem polju.

Odškodnina.

Papeževa moč ne sloni na velikem ozemlju in ne na puškah in kanonih. Duh je, ki zmaga v vladi. Zato sv. očetu ni bilo težko napraviti z italijansko vlado sporazuma glede obsega papežev svetne države. Vendar bo dala italijanska država Vatikanu za ozemlje, ki ga je sv. oče prostovoljno priznal italijanskemu kraljestvu, odškodnino v približnem znesku pet milijard dinarjev. To vsoto hoče porabiti Cerkve za čim uspešnejše misijonsko delo med narodi, kamor še ni prodrla luč svete vere.

Katoliška cerkev.

s Razno. Znani angleški politik Lloyd George dokazuje v posebnem članku v časopisu »Daily News«, da je od vseh cerkva katoliška cerkev najmanj trpela od pojvne verske razravanosti. On misli, da je temu glavni vzrok junaštvo katoliških vojnih duhovnikov in redovnikov ter redovnic, ki so z brezprimerno požrtvovalnostjo sodelovali na bojnem polju, po bolnicah in drugod. — V Albaniji se čuti med pravoslavni močno gibanje za zedinjenje s katoliško cerkvijo. — Na Kitajskem je umrl katoliški škof Odorik Cheng. Tako je odšel k Bogu po plačilo že drugi od šestih škofov-Kitajcev, ki jih je pred tremi leti posvetil v Rimu papež Pij XI. — Ker sta naslikala, oziroma izdala grdo sliko Kristusa na križu, je obsodilo sodišče v Berlinu slikarja Grossa in izdajatelja Herzfelda na 3000 zlatih mark globe. — Bazilika sv. Petra v Rimu z vsem inventarjem cenijo na 22, vse cerkve v Rimu pa na 500 milijard lir. — Bogataš M. O'Doherty v nizozemskem Amsterdamu je zapustil za duhovniški naraščaj 56 milijonov Din.

Čehoslovaška.

s Izjava nove vlade. Poročali smo že, da je bil namesto trajno bolnega Švehla, imenovan za čehoslovaškega ministrskega predsednika bivši vojni minister Udržal. Pretekli teden se je predstavil poslanski zbornici in senatu ter izjavil med drugim, da hoče v zunanji politiki delovati za mir in za dobre odnose s sosednimi državami, v notranji politiki pa delovati z vsemi, ki so dobre volje, ostro pa hoče nastopati proti elementom, ki ljudstvo demoralizirajo. Dopravi hoče čimprej agrarno reformo in jo spopolniti z gozdno reformo. Glede skrajšanja vojaškega službovanja, je Udržal izjavil, da se štirinajstmesečna službena doba more uvesti samo tedaj, če se obstoj daljšeslužbečih podčastnikov zavaruje z zakonom. V vojašnicah se mnogo gleda na izobrazbo in vsak nepismen vojak se po osemnajstmesečni službi priuči branju in pisanju.

s Čehi naši zvesti prijatelji. Bolgarska vlada je pozvala Čehoslovaško, da sklene prijateljsko pogodbo. Čehoslovaška vlada pa je odgovorila, da je pripravljena začeti tozadevna pogajanja pod pogojem, da se k enakim pogajanjem pokliče tudi Jugoslavija in Romunija.

Avstrija.

s Čudna najdba. Te dni je izvršila na Dunaju policija po nalogu sodišča preiskavo v poslopu socialdemokratskega lista »Arbeiter Zeitung« in je poleg protiver-skih brošur in letakov našla strojne puške, razne dele strojnih pušk, več sto infanterijskih pušk, karabink in flobert pištol, popoln vojaški poljski telefon in več zabojev z infanterijsko municijo.

Romunija.

s Gospodarska konferenca male antante. Dno 20. febr. se vrši v Bukareštu gospodarska konferenca male antante. Na to skupščino pridejo odposlanci Jugoslavije, Čehoslovaške in Romunije. Obravnavali

bodo privikrat vsa gospodarska vprašanja, zato sklepanje ne bo tako lahko, kakaj vsaka teh treh držav hoče čimbolj zaščititi lastno domačo produkcijo, zlasti kmetijstvo. Treba bo mnogo samozatajevanja in žrtv na vseh straneh, da se bodo mogle določiti skupne smernice za gospodarski napredek držav male antante.

Anglija.

s Angleški delavci za narodne manjšine. Delavska skupščina, ki se je vršila te dni v Londonu, je naglasila, da je raznarodovanje narodnih manjšin eden glavnih vzrokov za sovraštvo med narodi in stalno ogrožanje miru. Mednarodno varstvo manjšin se mora razširiti posebno na nemške in slovenske manjšine v Italiji, ki naj dobe krajevno samovlado in enaka prava in enako svobodo za rabo svojega lastnega jezika in za razvoj svojih šol in svoje kulture.

Rusija.

s Plačilo sveta. Boljševik Trocki je bil med glavnimi graditelji sedanje ruske sovjetske republike. Največje zasluge ima zlasti za ureditev komunistične rdeče armade. Ker pa ni bil gotovim vodilnim boljševikom po godu, so ga najprej pregnali v Sibirijo, kjer je nevarno obolel. Ker pa je začel vlati temu dobivati za svoje načrte vedno več privržencev, so ga pregnali iz Rusije. Zdaj je prišel v turški Carigrad in je zaenkrat nastanjen kot ujetnik v tamošnjem sovjetskem poslanstvu.

Drobne novice.

123 mrtvih in 750 težko ranjenih je bilo doslej pri spopadu v indijskem Bombayu.

Kitajska bo znižala armado na 800.000 mož.

Požar je uničil — bivši samostan — zgodovinsko pravosodno palačo v italijanski Padovi.

120 let je minilo, kar je bil rojen angleški naravoslovec Darwin.

Brezuspešen bombni napad je bil izvršen na mehiškega predsednika Portoa Gila.

Ekspresni vlak je trčil ob ekspresnega v okolici Dunaja. 42 ranjenih, med njimi 4 težko.

Osem let ječe je dobil voditelj romunskih komunistov Dobrezanu.

Posebno romanje v Rim v septembru prirede katoliške organizacije v Braziliji.

Ze marec bo izredno tople — prorokuje čehoslovaški profesor dr. Hanzlik.

2.800.000 duš ima sedaj Moskva. Edini vladajoči nemški knez Ivan II. Liechtensteinski je umrl te dni v starosti 88 let.

13.375.000 ton premoga je izvozila Poljska v letu 1928.

57.300.000 lir čistega dobička izkazuje Banka d'Italia.

Mnogo vina kupujejo na Ogrskem Slovenci, Avstrijci in Čehi.

Nad 5 milijard Din je prispevala v vojni dobi češka država za zgradbo stanovanj.

Na hripi je obolel tudi avstrijski kancler dr. Seipel.

De Valera, voditelja za popolno samostojnost Irce, so zaprli.

Znani francoski maršal Foch je še vedno težko bolan.

Reke so zamrzile letos celo v Indiji. Ze sto let niso.

Višniegorski seim,

due 25. t. m. se radi sejmja v Zubni, ki se vrši dan, prestavi za en teden pozneje in se bo vršil due 4. marea.

Mestno županstvo Višniegora.

Zimska slika s kmetov.

Pokrajina se beli v brezmadežnem snegu, nad njo pluje jata krokarjev. Črne ptice hripavo kriče in lete vedno niže.

Tam je vas. Vsa zasnežena; zdi se, da so njene hiše potisnjene globoko k tlom, da so okna manjša kot navadno, kakor da so se v bojznosti pred mrazom od sebe zožila. Strešna slemena kmečkih prebivališč ječe pod belo težo.

Za vasjo sameva gozd. Kakor starec s pobeljenimi lasmi, z upognjeno glavo, sključenim hrbtom.

Krajanov oče so stopili na vežni prag in zamežikali v bleščeči dan. S kučmo na glavi, z rokami v hlačnih žepih in dolgo pipo v ustih so se bili namenili k sosеду Pečku.

»Kam hočeš, stari, v takem vremenu?« se oglasi jadikajoč ženski glas iz zakajene veže.

»Kaj bi vedno doma? Vse kosti me že bole od samega ležanja na peči. Grem k sosеду, da porečeva katero. Uh, kdaj bo konec te strašne zime?«

»Bog se usmilil! Čez šest križev imava na hrbtu, kaj takega pa vendar še ne pomniva, stari. Čakaj, da ti prinesem volneno ruto; jo boš dal okoli vratu, da se mi ne prehladiš. Razgaljen ne smeš od doma.«

»Pusti, stara! Teh par korakov bom že prebil.«

»I tak počakaj vendar, saj ne mrjo ljudje pri Pečku! Se bosta že še pogovorila. Pa predolgo ne posedaj tam, da ne bomo čakali na večerjo!«

Tako so Krajanov oče šli, se pregazili do konca vasi in odkali sneg pred Pečkovim pragom.

»Ste vsi na peči?« Tako so rekli nametno pozdrava in stopili na sredo hiše.

»Vsi. Se jaz sem se spravil nanjo,« so odvrnili smeje Pečkov oče, ki sta s Krajanovim služila skupaj pri vojakihi, fantovala skupaj in se oba en dan tudi oženila. Na peči je ležal Lojz, Pečkov edini sin, ki je nedavno prišel od vojakov, in pa Tina in Reziša, Lojzovi sestrji, obe godni za možiteve. Pri kraju je sedel gospodar in noge so mu visele v zapeček.

Na nasprotni strani je dremala v zapečku Pečkova mama z očali, ki so ji bili zlezli skoro na konec nosu, in z napol dogotovljeno nogavico v naročju.

»Semele k meni sedi, stara kost!« je povabil Peček Krajinu in mu napravil prostor na zapečku. In Krajanov oče so zlezli v zapeček ter si pričeli znova basati pipo.

»Kaj bo s to zimo? Ali je ne bo konca?« Pečkova mama je sprožila razgovor.

»Pravijo, da bo še dolga, do Velike noči utegne obležati sneg,« meni Krajan.

»Enkrat je bo že konec. Do Kresa ne bo trajala. Ampak pri nas bo zmanjkalo stelje. Še par naramnih košev ajdroce in nekaj otepov imamo. Ko tega zmanjka, ne vem, kaj bom metal pod živino!« Tako skrbi Pečka.

»Zastran stelje pri meni še ni tako hudo in upam, da bom prerinil do spomladi. Toda drv nimamo. Bo treba na burji kuhati, ko ne morem s konji v gozd, da bi privlekel kak hlod. Se pregloboko vdira,

»Skoro ves. Nobeno zimo se to še ni ne moreš blizu, da bi posekal in spravil do pota. Če ne bo drugače, bo treba iti že v gozd z lopatami sneg odmetavat. — Vam je kaj krompirja zmrznilo?« poizveduje Krajan.

se imenuje občutek, ko smo srečni.

Tako veseli smo lahko tudi tisti dan, ko se pere perilo, ako se spomnimo 7 prednosti, katere ima

25

RAZNO

Drug drugega imata v posteli. Cerkovnik Boltežar je nekoga večera ves utrujen sedel v spovednico in tam zaspal. Zjutraj je prišla v cerkev soseda Špela ter pristopila k spovednici, da bi se izpovedala. Mislija je, da se nahaja v njej župnik. Ko je našla že celo vrsto grehov, so je cerkovnik zbudil in jo nadrutil: »Saj nisem jaz župnik! Špela (prestrašena): »Čakaj no, čakaj, te bom zatožila župniku.« Boltežar: »Jaz te bom pa tvojemu možu.«

Domneva. Pohleven možček je počasi stopal proti domu od pogreba, ko je pokopal svojo mogočno in energično ženo. Ko je šel skozi ozko ulico, mu je kos opeke priletel na glavo. »Glej, glej, Mina je že v nebesih,« je zakliknil, ko je pogledal levišku.

Drugega ne gre. Rafael (Gabriel) sta prispela pozno ponoči v Ljubljano in sta dobila v hotelu eno samo sobo z eno samo zelo ozko posteljo. Ker sta bila utrujena, ni kazalo drugo, kakor da sta legla oba v tesno ležišče. Ra-

Zagorski zvonovi.

Bilo ji je mnogo hujše kakor Osojniku, zakaj imela je grozne opekline. — Čez nekaj minut se je vrnil Slivnik s kozarcem mleka in s skledico smetane. Ko so vili Marku nekoliko mleka v usta, je odprl oči in začuden gledal okoli sebe.

»Kje pa sem?« je vprašal, »kaj se je zgodilo?« Med ljudmi si in rešen, hvala Bogu!« je veselo odgovorila Tončka; »kako ti je, ali te kaj boli?«

»Dobro mi je in tudi velikih bolečin nimam; toda kje, kje je Marta? Zdi se mi, da sem jo prinesel iz ognja.«

»Da, da, rešil si jo. Tam gori leži.«

»Saj živi, kaj ne? Ji je zelo slabo?«

»Živi pač še,« so zaklicale ženske, »le pri zavesti ni in hude opekline ima. Z božjo pomočjo bo že šlo.«

»Da, da, z božjo pomočjo!« je zastokal Marko;

»brez božje pomoči bi se ne rešil... Grozno, strašno je bilo tam notri.«

Ob spominu na prestane strahote je zopet omedlel. V tem trenutku sta prihitela Križnar in njegova hči.

»Za božjo voljo,« je vpila Križnarjeva Gela, »kaj je z Markom? Ali se mu je kaj zgodilo?«

»Bil je notri v goreči hiši,« je odgovoril Slivnik.

»Jezus, Marija, umira,« je zastokala deklica.

Tedaj se je Osojnik prebudil. Ko je zagledal poleg sebe Križnarjevo Gelo, je šnil lahen, radosten smehljaj preko njegovega obraza.

»Gela, ali si tudi ti prišla?« je rekel slabotno.

»Ne skrbi, nič se ni zgodilo; samo malo opekel sem se, a bom kmalu zdrav.«

»Toda Marko, zakaj si pa šel v ogenj?« je očita-joče rekla Gela.

»Šel je po deklico, Marto,« je odgovoril namesto njega Slivnik; »hotela je rešiti denar in brez Marka bi gotovo zgorela.«

»Kaj? Denar je ostal notri?« je vprašal Križnar.

»Da — šest sto goldinarjev in nekaj listin,« je odgovoril Marko.

»Ali ste rešili denar?«

»Denar? Ne... Oh, radi denarja ne bom nikdar tožil, da sem le prišel ven... Grozno je tam notri,« je počasi pripovedoval Osojnik. »V dimu in vročini ne spozna človek svoje lastne hiše... Ko sem skočil v hišo, sem še videl Marto, ko je taval po hodniku. Kar naenkrat pa so se stopnjice zrušile in vse okoli je gorelo in žarelo... Zagledal sem Marto; ležala je na tleh. Hitro sem jo pobral in jo hotel nesti ven. A nisem več našel izhoda. Taval sem sem in tja, oči so me pekle od dima, v glavi mi je šumelo... Mislim sem že, da bom omedlel... tedaj sem se naenkrat znašel zunaj... ne morem si predstavljati, na kakšen način.«

»Naša ljuba Gospa vama je pomagala,« je zaihtela Tončka.

»In dekla?« je vprašala Gela; »oh, tu leži. — Moj Bog, kakšna je!«

Istčasno kot Gela je pogledal tudi Marko tja. Ko je videl, kakšna je deklica, se je močno ustrašil. Hipoma se mu je vrnilo jasno mišljenje in je rekel:

»Marto morate hitro nesti v kako hišo in jo položiti v posteljo. — Takoj naj teče hlapec v Podgorje in pripelje duhovnika.«

»Da, nesite deklico tja v mojo hišo — čakajte, sam bom pomagal,« se je ponudil Slivnik.

zgodilo,« pripoveduje Peček, »zato tudi letos nismo krompirja v kleti bolje zavarovali kot druga leta. Skrbi me, kje ga bom iskal za seme.«

»Pesa in repa v jamah pa ni zmrznila. Sem šel včeraj odkopat, da bi imela mati svinjam kaj skuhati, in sem se pričel, kako je v zemlji pod snegom toplo. Krompir pa bi nemara gnil, če bi ga zakopal. Tudi pri nas ga je precej zmrznilo,« pove Krajan.

»Lojz, živino napajati!« se obrne Peček k sinu, ki je pravkar stikal za žveplenkami, da bi si prižgal svačico.

»Je še kaj vode doma?« vpraša Lojz. »Nič,« se oglasi Rezika. »Boš moral z brento na potok. Iz vodnjaka je še za kuho ne dobim. Vse zamrznjeno.«

»Presnete ženske, s kropom bi otajale črpalko! Ne nosim rad vode četrt ure daleč, ko je taka pot in v tem mrazu. Z vozom pa blizu ne morem,« se jezi Lojz.

»Pomagaj si, če moreš. Sva z Reziko že poskusili, vsak dan zalivale črpalko, pa nič ne izda, ker sproti zmrzuje voda v cevi. Bržkone je tudi v vodnjaku zmrznjena,« poučuje sestra brata.

Lojz se jame godrnjaje kobacati s peči in natikati škornje. Uvidi, da ni pomoči, živina mora biti opravljena.

»Spomladi bo trda za vse,« pričinja Krajan. »Sena ljudem že sedaj primanjkuje. Mesarji so tega veseli, ker pomanjkanje krme sili kmeta, da to ali ono živinčje ponudi v nakup. Kdor pa ponuja, mora navadno poceni prodati.«

»Tako je kmet vedno na zgubi,«

vzdihne Peček in pristavi: »Pa je veliko takih, ki venomer pišejo in govore, kako se kmetu imenitno godi. Menda nam zavidajo križe in težave, ki nas leto in dan tlačijo. Trgovci in obrtniki sta si gotova svojega dobička, sadovi kmetovih žuljev pa so navadno bornejši, kot jih je pričakoval. Poleti groze uime in suša, ki nam pustoši polja, pozimi pa sneg in mraz, ki nam in živini povzročata hude nadloge. V neprestani bojazni živimo v teh dneh, da nam pogine od mraza in pomanjkanja živinčje v hlevu, da na poledeneli cesti spodrsne konju in si zlomi nogo, da ti zmrzne prašič v svinjaku. Ko skopni sneg, bomo videli, kako so bila prizadeta gospodarska poslopja, koliko sadnega drevja je poškodovanega, koliko trt je pozeblo v vinogradu itd. To so menda dobrote toliko zavidanega kmečkega stanu.«

»Morda bodo pa davki znižani,« negotovo opomni Krajan.

»Davki? Bog daj, da bi se zgodilo, kakor praviš.«

Skozi motna okna se je jel plaziti v hišo mrak. Drobne, goste snežinke so v poševnih črtah neslišno tkale bele zastore za rosnimi šipami. Svinčeno-sive megle so se spustile nizko nad pokrajino in zoževale belo obzorje.

Krajanov oče so zdrsnili z zapečka, se poslovili in se odpravili proti domu. Večerje še ni bilo. Zato so si ga privoščili še eno pipico in se zamišljeno zagledali skozi okno. Zunaj je pojemale zadnja svetloba dneva.

V VSAKO HIŠO »SLOVENCA«!

Tudi v Tončki je že izginil prvi strah in skrb za brata; in sedaj se je obrnila z vsem svojim sočutjem k ponesrečeni, nemi deklici ter ji pomagala z nežno skrbjo. — Komaj so Marto odnesli, že se je zrušilo ostrešje gorčice hiše. Marko je divje planil kvišku, srepo strmel nekaj časa v vrtnec isker, nato pa si je z obema rokama zakril oči in tiho zastokal:

»Moja hiša! ... Moja hiša! ... Moja hiša! ...

Križnarjeva Gela je glasno zajokala, dočim je gledal njen oče oče temno v tla.

V tem trenutku je prihitel mimo Boštjan, Osojnikov veliki hlapec. Ko je zagledal Marka, je naglo stopil k njemu in rekel s solzami v očeh:

»Kakšna nesreča! Pol duše sem dal v to lepo, ljubljeno hišo. Toda ne obupaj, zopet jo bomo sezidali — še lepšo kot je bila ta. Tesarska dela bom plačal jaz, to mi boš moral dovoliti, toliko že imam.«

»Dober, zvest človek si,« je mehko odgovoril Marko, »toda hišo si bom že sam sezidal. Moji posli ne smejo trpeti škode.«

»Kako je nastal ogenj?« je vprašal Križnar hlapca.

»Natančno ne vem,« je žalostno odgovoril hlapec; »mislim, da se je skedenj sam vnel ... Matevž in Janez sta spravila dva voza mokrega sena; prepovedal sem jima to, a hlapca sta delala vse po svoji glavi. Najbrže se je pregrelo mokro seno v skednju. Poleg tega sta pobalinala vedno kadila, četudi sem jim stokrat prepovedal. — Ne vem — ne vem —. Že ves dopoldne se mi je dozdevalo, da nekje gori. Petkrat, šestkrat sem šel skozi hišo, hlev in skedenj, vse sem pregledal, a nisem zapazil ničesar razen vonj po dimu — naenkrat pa je butnil svetli plamen iz skednja.«

Nekaj sosedov je klicalo hlapca in zato je odhitel. »Ko bi vsaj toliko ostalo, da bi imel prenočišče!« je zastokal Marko; »težko je, ako mora človek pri

drugih ljudeh iskati zavetja. Slivnik tudi nima preveč prostora.«

Gelin obraz je zažarel in vneto je rekla:

»Veš kaj, Marko, pridi k nam, naša hiša je napol prazna in lahko si urediš kakor doma.«

Stari Križnar je zatašiljal in grdo pogledal hčer. Marko je to v prvem presenečenju prezrl. Na njegovih licih se je pojavila temna rdečica.

»Lepo bi že bilo tam gori pri vas,« je odgovoril, »samo nekoliko predaleč bi bilo zame.«

»Kaj daleč? Četrt urice bolj blizu ali daleč, to je pač vseeno. Pri nas boš imel prav udobno — pridi, pridi,« je silila deklica.

»Moram ostati vendar tam, kjer bodo moji ljudje.«

»Svoje ljudi boš vzel s seboj k nam, to je samoposobi umevno.«

Osojnik se je že skoraj hotel odzvati vabilu. Tedaj pa je zagledal temni, odbijajoči pogled starega Križnarja, ki je jezno grebel z nogo po tleh. Takoj je razumel položaj; vendar ni hotel užaliti deklice, zato je rekel:

»Gela, zelo hvaležen sem ti za vabilo, iz srca hvaležen; vendar moram stvar nekoliko premisliti ... Poleg tega moram tu še marsikaj pregledati in urediti.«

»No, dobro, le uredi svoje stvari,« je pristala Gela. »in ko boš končal, ne premišluj dolgo, temveč pridi k nam ... Pozneje bom še prišla, da mi boš povedal svoj sklep.«

Počasi je odšla s svojim očetom okoli pogorišča, dočim se je obrnil Marko k možem, ki so nadaljevali z roševalnim delom.

Toda kmalu je obšla Osojnika zopet močna slabost, tako da je komaj stal pokonci. Na prigovarjanje mož je šel v sosedovo hišo in legel v posteljo. Neka

Kaj nam bo podarila Mohorjeva družba leta 1929?

V letošnjem zvezku Mohorjeve Zgodovine slovenskega naroda je dr. Mal nehal z opisom dogodkov ob predaji francoske posadke na ljubljanskem Gradu.

Prihodnji zvezek (8.) nam bo pripovedoval, kako je bilo slovenskemu narodu pod avstrijsko vlado. Slišali bomo, kaka je bila nadaljnja usoda dalekosežnih francoskih preuredb. Kajti kljub temu, da so pri praznovanju »mirovnega godu« (poleti 1814) našim fantom in dekletom delili svilen pentlje z napisom »Cesarja pregnala — Hud vojsken sta krik, — Francozu pa dala — Pravičen mejnik, vendar Avstriji vseeno niso hoteli popolnoma izbrisati vseh francoskih reform. Bilo jim je celo všeč, da so Francozi odpravili sovlast tako zvanih deželnih stanov.

Tudi niso nameravali več dati sodstva v roke graščakom. Kmetu kakor plemiču je sodil tudi zanjepre — kakor pod Francozi — en in isti sodnik, ki je prejel svojo službo od države. Za izvrševanje teh sodnijskih in ostalih upravno-političnih poslov je osnovala avstrijska vlada v Ljubljani posebne cesarske okrajne (kantonske) gospodske. Ker so se te državne gosposke ljudstvu močno prikupile zaradi svojega nepristranskega uradovanja, so jih sčasoma uvedli po vseh slovenskih deželah. Po velikih pretresajih l. 1848, so jih potem po našem vzorcu vpekljali tudi v ostalih avstrijskih deželah.

S tem v zvezi so preosnovali tudi občinsko upravo. Soseskam so postavili na čelo župana, ki so ga po novem imenovali

fael je kmalu zaspal, toda Gabriela je ozka postelja hudo razburjala. Skušal se je obrniti, a ni šlo. Zaradi tega je vstal. »Kam greš?« ga je vprašal Rafael, ki se je zbudil. »Grem se malo obrniti,« je menil Gabriel.

Albanci. Na Dunaju je nedavno predaval dr. Wallisch o Albancih. Rekel je med drugim, da so izredno nadarjen narod. Evropa časti dosti moč, ki o njih prav za prav ne ve, odkod so prišli. Mnogo duševnih velikih sedanjosti je albanskega pokolenja. Med njimi: igralec Aleksander Moissaj, graditelj semerinske železnice Karel Ghego, ilirijanski državnik Crispi in drugi.

Okostje desletje nematega ogromnega sesalega našel v pušavi Gobi ameriški raziskovalec Andrews. Žival je bila 7 in pol metrov dolga in 5,90 metra visoka, vrat je bil dolg 3,60 metra, a tehtala je morala do 10.000 kg.

Iz šole. Katehet: »No, Janezek, kaj moramo storiti vsak večer, preden gremo spat?« Janezek: »moliti. Katehet: »Kaj pa stori tvoja mama, preden gre spat?« Janezek: »Nobole lovi, zobe dene v jevor, vzamemo mello, pa čaka na atale«

nik, ki je poveljeval posadki. Povedal sem tudi riharja. Ime je prišlo iz Nemškega in bi pomenilo občinskega sodnika. Vendar tak rihar ni imel s sodstvom ničesar opraviti; bil je več ali manj za nekakega birača pri okrajni gosposki in so se zato ljudje branili riharske službe.

Pisatelj nam dalje pripoveduje o ustanovitvi kraljestva Ilirije, ki bi naj bilo nekak protitež ruskemu vplivu na slovanske balkanske narode. Pripoveduje nam dalje, kako veljavo je imela slovenščina v uradih, kako je bilo z javno varnostjo v naših deželah. Tu je posebno zanimivo poglavje, ki nam riše, zakaj so odpovedale stare graščinske sodnije. V zvezi s tem se je namreč tako bohotno razvilo rokovnjaštvo, ki ve o njem ustno izročilo še danes toliko povedati. vrsto rokovnjaških »stekljačarjev« bomo srečali tudi nekega Kerpana, Dimeža, »debelega Matevža«, »lepega Janeža« itd. Videli bomo, kako samozavestni so bili, ker so imeli povsod svoje zaupnike in zaveznike. Zato bomo razumeli, da so celo uklenjeni grozili kmetom, ko so jih gnali skozi Prevoje, češ: »Danes ne poklekujte pred nami. Toda, kadar se povrnemo, takrat boste klečali, ker bo izšlo solnce (= ogenj) nad vašimi strehami.«

Pisatelj govori tudi o vojaških zadevah, o ubajajočih in skrivajočih ter končno o olajšavi vojne službe. Pozabljena ni cerkvena organizacija, videli bomo zakaj in kako so šli naši misijonarji (Erago, Pirc, Knoblar — Abuna Soliman) med Indijance in zamorce oznanjevat sveto vero. Seveda bomo slišali tudi, kako se je sukalo kolo velike evropske politike, kaj je bila

»sveta zveza« treh cesarjev in zakaj so se l. 1821 zbrali v naši Ljubljani vladarji in državniki od vseh vetrov Evrope.

Dejstvo, da bo pisatelj od razdobja 1813 do 1848 obravnaval v tem zvezku razen omenjenih stvari le še pomen janzénizma, romantike in ilirizma za naš razvoj, nam izpričuje, da bomo tudi v tem zvezku dobili tako izčrpano sliko o stanju slovenskega naroda teh desetletij, kakršne ne moremo dobiti, četudi bi zbrali na en kup vse, kar se je dotlej o nas pisalo. Razume se, da bo zvezek tudi s slikami bogato opremljen.

Kakor je bila ilirska doba Francozov za nas tako važna, da jo mora poznati vsak Slovenec in ste jo letos brali (kdor je ni še bral, naj jo to zimo gotovo prebere!), prav tako važna je doba, ko je naš kmet vsaj deloma prišel izpod graščinskega jarma, in doba, ko je bila Slovenija, danes tako okrnjena, prej lepa, zedinjeno kraljestvo. Če bi jo ne bil kesneje razkovali, bi je tudi po svetovni vojni ne bili in bi bili vsi Slovenci ostali skupaj. Že samo ta zgodovinska knjiga je taka, da bi morale biti pod streho vsake hiše, in je že sama več vredna kot 20 Din.

Za zgubljenimi ovčami.

Gre za pokristjanjenje komunističnih množic, ki živijo v nepopisni revščini v pariških predmestjih. Krščanstvo jim je znano samo kot povest iz prejšnjih časov. Veliko izmed njih ni krščenih. In zdaj prihajajo med nje odposlanci misijonskega odbora, duhovniki in lajiki, ki gradijo barake za cerkve, prinašajo v nje podarjena cerkvena orodja, poučujejo otroke. Sami so ubogi in

živijo v siromašnih razmerah. A ta božja služba v lesenih barakah in revščini teh misijonarjev zamore srce komunističnih množic prej pridobiti za Kristusa, kakor pa blesteči sijaj krasnih kamenitih pariških cerkev.

Tu živi duhovnik Mercier, ki je star 55 let. Zapustil je prijetno študijsko sobico, da se daruje delavcem. Tu živi duhovnik Touzard. Zapustil je lepo profesorsko mesto v Parizu in z dvema pomočnikoma sam stesal priprosto leseno cerkvico za te zapuščene komunistične množice. Da se je mogla v sveti noči leta 1927. že obhajati polnočnica, sta že rada pomagala dva komunistična delavca. Sosedne kavarne so posodile klopi.

V Lautece je zgradil mlad duhovnik barako, ki je podobna omnibusu, v njej se vidi oltar s svečami in poljskimi cveticami: katakomba modernega predmestnega krščanstva. Župnik v Villepinte je napravil barako, 4 metre široko in 10 metrov dolgo in zbira z vozičkom podobe svetnikov za to svojo cerkvico.

V Bobignyju, vzhodnem delu Pariza, zidajo komunisti cerkev prostovoljno, brez plačila. Njihov župnik je imel krasno župnijo v notranjem delu Pariza. Odpovedal se je temu mestu, da more delovati med zapuščenimi komunističnimi delavci. Ko so ga komunisti privikali videli prihajati, velikega lepega moža s finim obnašanjem, so govorili: ta zasluži gotovo svojih 80.000 frankov. A ta župnik je iskal revščino in samo najpotrebnejše reči za življenje.

V sosednji župniji že tri leta neutrudljivo deluje 63 leten duhovnik, stopa in teka

26

Visok vrt. Pisatelj Dudas je obiskal nekega dne svojega prijatelja, ki mu je pomorno razkazoval majhno bajtico in ga končno peljal v še manjši vrt. »No, Dumas, kako ti ugaja moj vrt?« »Velik sicer ni, zito pač — Dumas je pokazal proti nebu — sprecej visoke.«

Meter v zgodovini. Metersko mero, ki je pri nas že dolgo v splošni rabi, so vpeljali Francozi po veliki revoluciji leta 1790. In drugod? Na Ruskem 1918, na Grškem 1920, na Japonskem 1921, v Perziji 1924, v Argentini 1927. Svet je vendarle velik. Angličani in njihovi bratje v Združenih državah so pa še zmerom samoglavno držali svojega »devljaca«.

Objava. V neki vasi je bila razširjena pasja steklina. Radi tega je izdal župan sledečo objavo:

»Vsi tisti, ki imajo pse, morajo nositi nagobčnike.«

Prijazno voščilo. Male holarice pridejo gospodu učitelju novo leto voščiti. Učitelj jih prijazno sprejme in reče: »Želim, da bi v novem letu postale čim pridnejše in pobožnejše! Otroci pa hitro odgovorijo: »To tudi mi vam voščimo, gospod učitelj!«

dekla mu je dajala mrzle obkladke na glavo in tako si je kmalu nekoliko opomogel. Ko je zašlo solnce in nastal mrak, ni mogel več vzdržati v hiši. Šel je ven na nekoliko vzvišen konec vrta, odkoder je pregledal vso škodo. Nenadoma je stala pred njim Križnarjeva Gela.

»Za božjo voljo, Marko, kaj ti je?« ja zaklicala prestrašeno; »ali si bolan?«

»Ne, ne, nič mi ni,« je trdnostno odgovoril, »le nekoliko slabo mi je bilo radi vročine; toda sedaj je že boljše.«

»Ne straši tako sam tu okoli; samo težko srce si delaš s tem. Sedaj je že, kar je in ne moreš ničesar izpremeniti. — Kako si se odločil? Saj boš prišel k nam, kaj ne?«

»Ne, Gela, ne morem... Tvojemu očetu to ni po volji. Niti besede ni rekel, da mi hoče dati zavetje in razločno sem videl, da ga je tvoje vabilo jezilo.«

»Res — sprva že,« je zajecjala deklica in vsa zardela; »takrat pri cerkvenem zborovanju si ga razžalil ter pozneje še enkrat in stari ljudje težko pozabijo kaj takega; sedaj pa je drugače, pregovorila sem ga in sedaj mi bo še čisto prav, da bi prišel k nam. Samo nekaj mi boš moral obljubiti.«

»Kaj pa, Gela?«

»Ti bom pozneje povedala; nekaj lahkega je, samoposebi umljivega, nekaj... Saj vem, da boš storil. — Sedaj se pa hitro pripravi, bova šla skupaj k nam. Drugo se bomo že doma zgovorili.«

»Ne, mačke v vroči ne bom kupil. Kaj zahteva tvoj oče?«

»Ti si trdovraten človek! Saj si lahko misliš, kaj zahteva? Z zidanjem cerkve moraš prenehati.«

»Za vse na svetu ne, Gela. — Ako bi to storil,

bi bil res ničvreden človek. Cerkev mora biti sezidana, preje ne bom odnehal.«

»Ti si pa res nor.« se je jezila deklica; »mislija sem, da imaš še dovolj tega neumnega zidanja. Radi cerkve si postal nesrečen, radi cerkve ti je pogorela hiša, — tudi oče pravi to.«

»Kako to?«

»Ti še vprašaj! Radi cerkve si zanemaril hišo in gospodarstvo. Posli so gospodarili, kakor se jim je ljubilo. Ako ne bi vedno tičal v cerkvenih zidovih in bi hlapcem malo bolj strogo stopil na prste, ti ne bi zažgali hiše.«

»Res je, oh da, malo preveč brezskrben sem bil,« je zavzdihnil mladi mož; »Boštjan, stari hlapec, je vedno skrbel za moje stvari, kakor bi bile njegove in mislil sem, da se lahko popolnoma zanesem nanj... Moj Bog, nesreča hitro pride in čisto je človek ne more prepričati niti s pridnostjo, niti s pazljivostjo.«

»O pač, v sto slučajih nesrečo lahko preprečimo. Vsaj sedaj moraš postati pameten ter pusti ono nesrečno zidanje in bolj skrbni za svoje gospodarstvo.«

»Ko bo cerkev dozidana, se bom s podvojeno pridnostjo lotil svojega gospodarstva in vse nadomestil.«

»Ničesar ne boš nadomestil. Cerkev ne bo nikdar končana in vse življenje bo stala med teboj in menoj.«

»Gela, ne obupaj. Saj mi je že itak dovolj težko pri srcu.«

»Ali misliš, da je meni lahko? — Tako sem se veselila, da boš prišel k nam, da boš vedno pri meni in te bom vedno lahko gledala. — Sedaj pa si vrgel vse moje veselje v vodo.«

Deklica je krčevito zajokala. Toda hitro si je obrisala solze in jezno zaklicala:

